

ChatGPT'nin Kurgusal Anlatı Üretme Yeterliliği Üzerine Bir İnceleme*

DOÇ. DR. BAHAR DERVİŞCEMALOĞLU**

DR. ÖĞR. ÜYESİ EBRU ÖZLEM YILMAZ***

Öz

ChatGPT, günümüzde insan hayatının kaçınılmaz bir parçası hâline gelen yapay zekâ modellerinin en gelişmişlerinden biridir. Kullanım alanları bir hayli çeşitli olan ChatGPT, genel olarak bir insanın yapabileceği birçok işi yapan çok yönlü bir araç niteliğindedir. Yapay zekanın “doğal dil işleme” alanı içerisinde bulunan bu model, insan dilini anlamak ve yorumlamak üzere geliştirilmiştir. Piyasaya sunulduğu andan itibaren, sağladığı imkânların yanında kısıtlılıkları ve riskleri de tartışma konusu olmuş, bu konularda şimdiden çok sayıda çalışma ortaya konmuştur. Bu çalışmada ChatGPT'nin kurgusal anlatı üretme yeterliliği üzerinde durulacaktır. İnsanlar tarafından yazılan kurgusal metinlerdeki gibi bir söylem çeşitliliği sağlayıp sağlamadığı, serbest dolaylı söylem gibi karmaşık bilinç yansıtma tekniklerini ne ölçüde kullandığı ve genel olarak karakter, mekân, olay örgüsü vb. temel anlatı unsurlarını hangi stratejilerle işlevsel hâle getirdiği incelenecektir. Bu amaçla, ChatGPT'ye 20 adet Türkçe komut girilerek 20 farklı kurgusal anlatı (hikâye/öykü) üretmesi sağlanmıştır. Yazıldıkları anlatı durumlarına göre tasnif edilen bu anlatılar ilgili hususlara göre analize tabi tutulacak ve çeşitli bulgulara ulaşılabacaktır.

Anahtar sözcükler: ChatGPT, yapay zekâ, anlatı, kurgusal anlatı, söylem

A Study On ChatGPT's Ability to Generate Fictional Narratives

Abstract

ChatGPT is one of the most advanced artificial intelligence models that has become an integral part of everyday human life. ChatGPT, whose areas of usage are highly diversified, is generally a versatile tool capable of performing many tasks that a human can do. This model, which belongs to the field of “Natural Language Processing (NLP)” within artificial intelligence, has been developed to understand and interpret human language. Its limitations and risks have also become a subject of discussion alongside the benefits it has provided since its release, and many studies have already been conducted on these topics. In this paper, emphasis will be placed on ChatGPT's ability to generate fictional narratives. It will be investigated whether it handles discursive diversity in the

* Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 124K070 numaralı proje ile desteklenmiştir. Projeye verdiği destekten ötürü TÜBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız.

** Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, bahardervis@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-1313-991X

*** Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, eincekar@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7347-3285

Gönderilme Tarihi: 1 Ocak 2025

Kabul Tarihi: 28 Ocak 2025

same way as fictional texts written by humans, to what extent it has used complex consciousness representation techniques such as free indirect discourse and, in general, which strategies it has employed to make basic narrative components like character, setting, and plot functional. For this purpose, 20 prompts were given to ChatGPT, and it was instructed to generate 20 different fictional narratives (stories). The narratives, classified according to the narrative situations in which they were generated, will be analyzed, leading to various findings.

Keywords: ChatGPT, artificial intelligence, narrative, fictional narrative, discourse

GİRİŞ

Blay Whitby'nin "insanlığın şimdiye kadarki en güç ve belki de en heyecan verici girişimi" (Whitby, 2005, s. 17) olarak nitelendirdiği yapay zekâ, bilimsel ve kültürel boyutlarıyla gündemimizi meşgul eden meselelerin başında gelmektedir. Yapay zekâ modellerinin artık hayatın kaçınılmaz bir unsuru hâline dönüşmeye başladığı dikkate alındığında, mevcut modeller arasında şimdilik en gelişmiş olarak nitelendirebileceğimiz ChatGPT'nin neden bu kadar ilgi gördüğü, araştırma konusu olduğu ve iyileştirilmesi yönünde yoğun çabalar sarf edildiği anlaşılabilir. ChatGPT, OpenAI tarafından geliştirilmiş, belirli bir komuttan veya girdiden hareketle insan benzeri metinler oluşturabilen bir dil üretim modeli ve yapay zekâ sohbet robotudur. Oldukça büyük miktarda metin verisi üzerinde çalışarak geliştirilen bu dil modeli, hem bağlamı idrak etme hem de doğal ve tutarlı bir izlenim uyandıran metinler üretme kabiliyetiyle donatılmıştır (Williams, 2023, s. 1). Bu bağlamda çok yönlü bir sohbet robotu olan ChatGPT'nin kullanım alanları son derece geniştir. Mesela gerekli komutları vererek ya da verileri girerek çeşitli sorulara cevaplar istenebilir, kurmaca ya da kurmaca olmayan bir metin yazılabilir, bir tasarım yapılabilir, bir metnin özeti çıkartılabilir, belli bir konuda değişik fikirler üretilebilir, bir metnin redaksiyonu yapılabilir, metin tahlili yapılabilir, kitap yazılabilir, bir reklam metni üretilebilir, şarkı sözü yazılabilir, veri analizi yapılabilir, değişik yemek tarifleri üretilebilir, kişiye özel diyet ve egzersiz programı oluşturulabilir, özgeçmiş hazırlanabilir vb. (Gunnell, 2023, s. 86-92) Görüldüğü gibi doğal dil işleme ve yapay zekâ teknolojileri kullanılarak geliştirilmiş olan ChatGPT, genel olarak bir insanın yapabileceği birçok şeyi yapabilen pratik bir araç niteliği taşımaktadır.

ChatGPT kısaltmasındaki "chat" (sohbet) kelimesi, soru-cevap şeklinde tasarlanmasına yani bir çeşit sohbet robotu işlevi görmesine gönderme yapmaktadır. "GPT" ise Türkçeye "Üretken Önceden Eğitilmiş Dönüştürücü" şeklinde tercüme edebileceğimiz "Generative Pre-trained Transformer"ın kısaltmasıdır. ChatGPT, yapay zekânın "doğal dil işleme" şeklinde adlandırılan alanı içerisinde değerlendirilmektedir; yani insan dilini anlamak ve yorumlamak üzere programlanmıştır. "Üretken" tabirinden kastedilen, bir girdiden hareketle yeni bir çıktı (yazılı, görsel, işitsel vb. formda olabilir) üretebilmesidir. "Önceden eğitilmiş" ifadesi ise ChatGPT'nin önceden eğitildiği, kullanıma hazır bir model olduğu anlamına gelmektedir. Nitekim ChatGPT'nin birçok konu hakkında bu kadar bilgili görünmesinin nedeni budur. ChatGPT özellikle kitaplardan, veritabanlarından, Web metinlerinden, makalelerden, internette bulunan diğer bilgilerden vb. elde edilen veriler konusunda eğitilmiştir. OpenAI'a göre, ChatGPT'yi eğitmek için 300 milyardan fazla kelime kullanılmıştır. Son olarak "dönüştürücü" ifadesine değinecek olursak, buradaki

“dönüştürme”, ChatGPT’nin sıralı verilerdeki ilişkileri izleyerek zaman içerisinde bağlamı ve anlamı öğrenen bir sinir ağı yani bir tür yapay zekâ modeli oluşturduğunu göstermektedir. Mesela ChatGPT’deki dönüştürücü, kullanıcıyla yapılan çeşitli sohbet oturumları sırasında bir cümledeki sözcükler arasındaki ilişkileri izler; bu da, ChatGPT’nin kullanıcının sorularını “anlıyor” gibi görünmesini yani “doğal” görünmesini sağlar (Phelan vd. 2023, s. 8).

İlk olarak 30 Kasım 2022’de prototip olarak piyasaya sürülen ve 29 Mayıs 2024’te son sürümüyle kullanıcıların erişimine sunulan ChatGPT ile ilgili değerlendirme yazıları, makaleler ve kitapların 2023’ün ilk aylarından itibaren yayınlanmaya başladığı ve söz konusu yayınların her geçen gün arttığı görülmektedir. Mevcut yayınların bir kısmı ChatGPT’yi en etkili şekilde kullanmanın yollarını göstermeye odaklanırken, bir kısmı da sınırlı/eksik yönlerine ve yaratabileceği etik sorunlara dikkat çekmektedir. Konuyla ilgili öne çıkan çalışmalar arasında özellikle ChatGPT’yle kitap ya da kurgusal/kurgusal olmayan metinler yazmanın etkili yolları (Williams, 2023; Jacobsen, 2023), ChatGPT’yi eğitim amaçlı (derslerde) kullanmanın en etkili yolları (Skrabut, 2023; Cooper, 2023, s. 444-452), ChatGPT’nin teoloji açısından önemi (Graves, 2023, s. 201-204), genel olarak ChatGPT’nin neler yapabildiği, nasıl kullanılabileceği ve işleyişindeki mantık (Wolfram, 2023; Gunnell, 2023, s. 86-92; Pimpleton, 2023), ChatGPT’nin yapamayacağı şeyler (Leibovitz, 2023, s. 14-15), ChatGPT’nin yaratacağı etik sorunlar (Krügel vd. 2023; Rozado, 2023, s. 148), ChatGPT’nin bilimsel araştırmalarda kullanılmasındaki sınırlılıklar (Cheng, 2023, s. 401-405; Homolak, 2023, s. 1-3), ChatGPT’nin tıp alanında kullanılmasının avantajları ve yaratabileceği riskler (Baumgartner, 2023; Santandreu-Calonge vd. 2023, e320219; Khan vd. 2023, s. 605-607; Xue vd. 2023, 13:e1216; Homolak, 2023, s. 1-3; Sedaghat, 2023, s. 278-279) sayılabilir.

Birçok açıdan kolaylaştırıcı bir işlevi olsa da piyasaya sürüldüğü andan itibaren ChatGPT’nin avantajları ve sunduğu imkânların yanı sıra sınırlılıkları, riskleri ve yetersizlikleri de tartışma konusu olmaya başlamıştır. ChatGPT’nin kurgusal anlatı üretme yeterliliğini¹ irdeleyeceğimiz bu çalışmada ChatGPT’nin hangi mekanizmalara dayanarak söz konusu metinleri ürettiği, insanlar tarafından yazılan kurgusal metinlerdeki karmaşık söylem çeşitlerini ve bilinç yansıtma stratejilerini ne ölçüde kullanabildiği ortaya konmaya çalışılacaktır. Özellikle ChatGPT’nin ürettiği “kurgusal anlatılar”daki söylemin inceleme konusu olarak seçilmesinin sebebi, “kurgusal anlatı”nın “gerçek anlatı”ya göre daha zengin bir söylem kullanımına olanak sağlaması, yani yazara (“üretici”ye) daha fazla imkân sunması ve ayrıca bazı becerileri gerektirmesidir. Bu çalışmada öncelikle ChatGPT’ye “kurgusal anlatı” üretmesi için girilen Türkçe komutlarla ilgili bilgi verilecek, daha sonra “analiz” ve “bulgular” başlığı altında ChatGPT’nin kurgusal anlatı üretme yeterliliği irdelenecek, sonuç kısmında ise meseleyle ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır.

KOMUTLAR

ChatGPT’nin kurmaca anlatı üretirken kurgusal söylemin hangi gerekliliklerini ne ölçüde ve hangi karmaşıklıkta yerine getirdiğini, söylem çeşitlerini ve bilinç yansıtma tekniklerini hangi

¹ Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de edebiyat ve yapay zekâ ilişkisine odaklanan çalışmalar hız kazanmıştır. Türkiye’de bu konudaki araştırmaların masal (İlcak vd., 2021; Aksoy, 2023; Kızıldağ, 2023) ve şiir (Tunç, 2023) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca ChatGPT ile birlikte diğer yapay zekâ araçlarının edebiyattaki kullanımını genel çerçevede inceleyen bir araştırma da vardır: (Ceyhan Akça vd. 2024).

karmaşıklık düzeyinde kullanabildiğini, ürettiği söylemin gerçek bir yazarınki gibi canlı ve girift bir görünüm arz edip etmediğini ortaya koymayı hedefleyen bu çalışmada ChatGPT'ye 20 adet Türkçe komut girilerek 20 adet kurgusal anlatı (hikâye/öykü) üretmesi sağlanmıştır. Komutlar belirlenirken özellikle karmaşık söylem kullanımı gerektirecek nitelikte olmalarına, farklı anlatma durumlarını ve tekniklerini içermelerine dikkat edilmiştir. Bilindiği gibi kurgusal anlatıyı gerçek anlatıdan ayıran en önemli özellik, yarattığı kurgusal karakterlerin zihninden geçenleri aktarabilme ya da söylem vasıtasıyla “temsil” etme imtiyazına sahip olmasıdır. Dolayısıyla ChatGPT'nin, kurgusal anlatının bu ve bunun gibi imtiyazlarını (ya da gücünü) ne ölçüde kullanabildiği, kurgusal anlatının söylemini üretmede ne kadar ileri gidebildiği, gerçek yazarlar gibi üst düzey beceriler gösterip gösteremediği vb. hususlar, çalışmanın ağırlık merkezini oluşturmaktadır.

Aşağıda görüldüğü gibi ChatGPT'ye girilen 20 adet Türkçe komut, üretilmesi istenen kurgusal anlatının biçim ve içerik özelliklerini net bir şekilde içermektedir. Komutlar neticesinde ChatGPT'nin ürettiği malzemenin, analiz ve bulgular açısından yeterli verileri sunduğu görülmüştür.² ChatGPT'ye girilen Türkçe komutlar şu şekildedir:³

1. Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Anlatıcı oldukça objektif davranсын, asla yorum yapmasın ve yalnızca karakterin zihnini yansıtsın. Karakter çocuklarla anlaşamadığı hâlde yeğenine on günlüğüne bakmak zorunda kalan işkolik genç bir adam olsun. Öyküde

² Bu çalışmada “ChatGPT 4.0” kullanılmış ve metinler 26 Haziran 2024- 11 Temmuz 2024 tarihleri arasında elde edilmiştir. ChatGPT'ye verilen komutlarla üretilen metinlerin başlıkları ve erişim bağlantıları şöyledir: “Beklenmedik Dönüşüm (Metin 1)”, <https://chatgpt.com/share/9077da4b-251d-4a35-95f6-d2746bf32358> (erişim 26 Haziran 2024, 23:28); “Kurgunun Çöküşü (Metin 2)”, <https://chatgpt.com/share/188c610a-6694-47ce-bc4d-44f02f122dbd> (erişim 28 Haziran 2024, 01:33); “Bir Günün Gölgesi (Metin 3)”, <https://chatgpt.com/share/d388c297-565d-4d6b-a0b6-5ff8d90025ff> (erişim 28 Haziran 2024, 01:41); “Adaletin Gölgesinde (Metin 4)”, <https://chatgpt.com/share/c48c6c31-2397-41c8-93e4-304433fd6e49> (erişim 28 Haziran 2024, 02:00); “Gariplikler Diyarı: Perili Köyün Hikayesi (Metin 5)”, <https://chatgpt.com/share/e126ff66-a339-46bd-842d-4419d71d8f93> (erişim 8 Temmuz 2024, 23:46); “Bir Bebeğin Mektubu: Hayata Gelmeden Önce (Metin 6)”, <https://chatgpt.com/share/f1d225f0-5d45-4ee5-965b-38f9e8c7aaf3> (erişim 9 Temmuz 2024, 00:02); “Karanlıktan Kaçış (Metin 7)”, <https://chatgpt.com/share/b87a5641-a353-41aa-b729-d9e61175e90c> (erişim 9 Temmuz 2024, 00:26); “Yitip Giden Hayat (Metin 8)”, <https://chatgpt.com/share/da0a72c4-5286-4cc8-b2fd-6ab8f0c232ef> (erişim 9 Temmuz 2024, 22:58); “Gölge Şehirler: 2201'in Karabasanı (Metin 9)”, <https://chatgpt.com/share/adab5234-1ca3-4d96-86cd-a81d31470f58> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:02); “Anlatıcının Laneti (Metin 10)”, <https://chatgpt.com/share/30a26484-7667-4e11-ab7b-1eaa37258ae7> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:06); “Karanlık Alternatifler (Metin 11)”, <https://chatgpt.com/share/501e2942-bdf9-458d-b4d4-034a82f78a66> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:13); “Sadakatsiz (Metin 12)”, <https://chatgpt.com/share/62ba9c84-0408-4c8b-ba6e-57d22c354e1f> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:31); “Elmasın Laneti (Metin 13)”, <https://chatgpt.com/share/71dbf3c9-374b-4d25-9691-b81c511a96b2> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:44); “Döngüsel Yolculuk (Metin 14)”, <https://chatgpt.com/share/0d337fcf-17d0-40b2-baa0-d6f2c2bf7e67> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:49); “Başkaldıran Karakterler (Metin 15)”, <https://chatgpt.com/share/4a030fcc-7983-4c85-9af3-53ac89ce0118> (erişim 9 Temmuz 2024, 23: 58); “Sürprizlerle Dolu Bir Akşam (Metin 16)”, <https://chatgpt.com/share/2a3b351f-0176-4b15-881b-2772d19c395b> (erişim 10 Temmuz 2024, 00:10); “Sonsuz Karanlık (Metin 17)”, <https://chatgpt.com/share/20c25fbf-6b6c-4e3b-ad9c-16483a836909> (erişim 11 Temmuz 2024, 23:14); “Karanlık Yüzleşme (Metin 18)”, <https://chatgpt.com/share/2f73bbfd-2f3d-4315-8c8d-fa5505e28265> (erişim 10 Temmuz 2024, 00:25); “Beklenmedik Dostluk (Metin 19)”, <https://chatgpt.com/share/b6f9ad85-13b3-4cd3-8d9c-66e07be28586> (erişim 11 Temmuz 2024, 23:27); “Yaralı Zamanlar (Metin 20)”, <https://chatgpt.com/share/229c2bfb-a3e1-456b-92b1-b6e9c451c49e> (erişim 10 Temmuz 2024, 00:39).

³ Verilen komutlardan hareketle ChatGPT'nin ürettiği anlatıların oluşturulma ve erişim bağlantısı bir önceki dipnotta ve makalenin “Kaynakça” kısmında verilmiştir. Analizlerde komutların ürettiği metinlere komutların numaralarıyla değinilmiştir. Örneğin Komut 6'ya dayanılarak üretilen metinden makalede Metin 6 olarak bahsedilmiştir. Her bir metnin erişim bağlantısı komut listesiyle birlikte verildiği için, bu metinlerden örnek verilirken tekrar bir erişim bağlantısı paylaşılmamıştır.

karakterin iç monologları ve bilinç akışı ağır bassın. Karakter on günlük süreçten dönüşüm geçirerek çıksın. Anlatıya bir başlık ver.

2. Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Öyküde genç bir adam yanlışlıkla bir cinayet işleyerek yaşlı bir adamı öldürsün. Bir süre sonra öldürdüğü adamın aslında bu kurgusal öykünün yazarı olduğunu öğrensin. Bunun üzerine gerçek değil kurgusal bir karakter olduğunu fark eden genç adam yeni suçlara karışmayı bağımlılık hâline getirsin. Anlatıya bir başlık ver.

3. Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Karakter her zamanki saatte işten çıkıp evine gitmek istese de yol boyunca sürekli bir aksilik olsun ve evine varamasın. Sonunda aslında ofisteki masasından hiç kalkmadığını, hâlâ iş yerinde olduğunu ve bütün yaşadıklarının aslında zihninden geçen düşünceler olduğunu fark etsin. Anlatıya bir başlık ver.

4. Birinci şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Ana karakter iftiraya uğrayıp yıllarca hapisshane kalan, suçsuzluğu ortaya çıkıp serbest bırakılınca düşmanından intikam almak isteyen bir erkek karakter olsun. Bir taraftan da yerleştiği yeni muhitte genç bir kadınla yolları kesişsin. Bu kadına âşık olan ana karakter, sevgilisinin aslında düşmanının kardeşi olduğunu öğrensin. Ana karakter aşkıyla intikamı arasında ikileme düşsün. Öyküyü zamansal geriye dönüşler ve ileriye atlamalarla yaz. Olay örgüsünde ters köşeler (plot-twist) yarat. Anlatıya bir başlık ver.

5. Birinci şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Bu öykü tuhaflıklarıyla civarda ün kazanan bir köy halkını anlatsın. Sürekli garip olaylara karışan ve maceraları dilden dile dolaşan köy halkı sosyal medya sayesinde turist akınına uğrasın. Anlatıcı, köyün haberini yapmaya gelen muhabir olsun ve öykünün sonunda bu köye yerleşmeye karar versin. Anlatıya bir başlık ver.

6. Siz dilini kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Mektup tekniğini kullan. Mektup bir bebeğin müstakbel ebeveynlerine söylediklerinden oluşsun. Bebek daha kendi problemlerini makul bir biçimde çözemeyen bu yetişkinlerin dünyaya çocuk getirme arzusunu sorgulasın. Dünyaya gelip onların çocuğu olmanın kazancını hesaplasın ve onlarla pazarlığa tutuşsun. Anlatıya bir başlık ver.

7. Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Ana karakter karanlıktan korkan bir çocuk olsun. Uykusu kaçan çocuk yatağın altında saklandığını düşündüğü canavarlara yakalanmamak için yerinden kıpırdamadan hayallere dalsın. Uyandığında sabah olsun. Çocuğun kendine özgü bir düşünce tarzı ve üslubu olsun: örneğin endişeliyken sesli veya içinden tekrarladığı bir ifade kalıbı, çıkaramadığı harflerden dolayı yanlış telaffuz ettiği kelimeler... Anlatıya bir başlık ver.

8. İkinci şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir öykü yaz. Yoldan geçerken bir mezarlıktaki kalabalığı gören genç bir kadın uzaktan bu cenaze törenini gözlemlesin, insanların üzüntüsünün gerçekliğini sorgulasın. Derken tanıdık birini görüp kalabalığa yaklaşsın, yaklaştıkça bu kalabalığı oluşturan insanların çoğunu tanıdığı ortaya çıksın. Nihayet kalabalığa karışıp ölen kişinin mezar taşına baktığında orada yazan ismi görüp büyük bir şaşkınlık yaşasın. Anlatıya bir başlık ver.

9. Öykü dışı bir anlatıcının anlattığı distopik bir kurgusal öykü yaz. Anlatıcı çoğul topluluğun/insanların öyküsünü anlatsın. Öykü 2201 yılında geçsin. Sosyal medya, görüntüleme teknolojisi ve internet kullanımının gelecekte yaratacağı sorunlar metinde konu edilsin ve karamsar bir atmosfer oluşsun. Anlatıya bir başlık ver.

10.Üçüncü şahıs anlatıcının anlattığı kurgusal bir öykü yaz. Anlatılan şeyden çok anlatma eylemi ön plana çıksın. Anlatıcı kurgudaki karakterlere, nesnelere, mekânlara hatta kendisine, okuyucuya hatta gerçek yazara bile alaycı bir tavırla yaklaşsın. Kurmaca ile gerçek arasındaki ayrımın anlamsızlığını sorgulasın. Metinde karakterlerin her biri anlatıcıyı gerçeklik düzeyindeki okurlara ve gerçek yazara şikâyet etsin. Okurun da yönlendirmesiyle gerçek yazar anlatıcıyı kurbağaya çevirsin. Anlatıya bir başlık ver.

11.Üçüncü şahıs anlatıcının anlattığı kurgusal bir öykü yaz. Öyküdeki olay toplamda üç saniye süren bir olay olsun. Katil olacak kişi kurbanına doğrulttuğu silahı ateşlerken eğer bu cinayeti işlemeseydi hayatı nasıl olurdu diye düşünsün. Aklından geçenler alternatif bir evren oluştursun. Bu karakter, zihninde canlanan alternatif evrenden o kadar hoşlansın ki son saniyede silahı başka yere doğrultup karşısındakini vurmasın. Arkasını dönüp giderken vurmaktan vazgeçtiği kişi onu sırtından vursun. Ana karakterin akıl yürütme biçimlerine odaklan ve bunları serbest dolaylı söylem tekniğiyle anlat. Anlatıya bir başlık ver.

12.Tamamen diyaloga dayanan kurgusal bir öykü yaz. Bu metnin anlatıcısı olmasın. Karakterler kadın ve erkekten oluşan bir çift olsun. Konuşmaların başında isim de bulunmasın. Karakterlerin hangisinin kadın hangisinin erkek olduğunu okur, onların konuşmalarının içeriğinden anlasın. Biri diğerini aldatmış olsun, aldatılan durumu fark etsin ve aldatandan hesap sorsun. Anlatıya bir başlık ver.

13.Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak fantastik bir kurgusal öykü yaz. Bu öyküde ensesinde elmasa benzeyen pırıltılı bir taş bulunan bir adamın hayatını anlat. Adam, ensesinde bu taşla doğmuş olsun ve öykünün sonunda insanların merakı onu öldürsün. Anlatıya bir başlık ver.

14.Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak başladığı yerde sonlanan bir tren yolculuğunu anlatan bir kurgusal öykü yaz. Mesela karakter bir yolculuğa çıkıyor, ancak yolculuk bittiğinde yolculuğa başladığı noktaya varmış olduğunu fark ediyor. Anlatıya bir başlık ver.

15.Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak postmodern bir kurgusal öykü yaz. Anlatıcı, öyküyü anlatırken birdenbire öyküdeki karakterler kontrolü ele geçirsın, anlatıcıya (aslında otoriteye) başkaldırsınlar, sonunda da anlatıcıyı hapsedsinler. Anlatıya bir başlık ver.

16.Birinci şahıs anlatıcı kullanarak komedi unsurları barındıran bir kurgusal bir öykü yaz. Genç bir kız, erkek arkadaşıyla yemeğe çıkacaktır. Erkek arkadaşının tavrından bazı çıkarımlar yapmış, evlenme teklifi alacağını düşünmüştür. Bütün gün hazırlanmış, aksilikler yakasını bırakmamıştır. Yemekte çok şaşırtıcı bir şey olmuştur ve genç kız hayal kırıklığına uğramıştır. Anlatıya bir başlık ver.

17.Birinci şahıs anlatıcı kullanarak melankolik ve depresif bir kurgusal öykü yaz. Öykü tamamen karakterin iç dünyasının şiirsel, çarpıcı, etkili bir şekilde sunulmasından ibaret olsun. Karakter iç dünyasını, bunalımlarını, karamsar düşüncelerini okuyucuya sunsun. Anlatıya bir başlık ver.

18.Birinci şahıs anlatıcı kullanarak kurgusal bir cinayet öyküsü yaz. Anlatıcı, karşısında sanki biri varmış gibi konuşsun, o kişiye bütün detaylarıyla korkunç bir cinayeti anlatsın. Öykünün sonunda aslında cinayeti işleyenin anlatıcı olduğu ortaya çıksın. Anlatıya bir başlık ver.

19. Birinci şahısla başlayıp üçüncü şahısla devam eden kurgusal bir öykü yaz. Öykünün başında bir kadın karakter birinci şahısla anlatmaya başlasın, daha sonra bir erkek arkadaş edinsin ve bu noktadan itibaren üçüncü şahıs anlatıcısıyla devam etsin öykü. Anlatıya bir başlık ver.

20. Üçüncü şahıs anlatıcı kullanarak travmatik bir kurgusal öykü yaz. Öyküde geçmiş zamanla şimdiki zaman iç içe kullanılsın. Ana karakter 8 yaşındayken annesini ve babasını trafik kazasında kaybetmiş olsun. Şu anda 40 yaşında olmasına rağmen bu travmayı hâlâ atlatamamış olsun, sürekli geçmişe dönerek bu olayı hatırlasın. Anlatıya bir başlık ver.

ANALİZ

Bilindiği gibi anlatı (anlatma) durumu⁴ terimi anlatısal bildirişim sürecinde anlatıcının konumu, öykünün sunumuna aracılık etmesi, öyküye müdahil olma derecesi, anlatılanlar hakkındaki bilgisi ve anlatıdaki otoritesi gibi pek çok değişkeni kapsar (Prince, 2003, s. 64). Anlatı durumları ile anlatıda söylemin⁵ temsil edilme biçimleri arasında yakın bir ilişki olduğu gibi anlatının oluşumuna hizmet eden diğer kurucu unsurların da benimsenen anlatı durumuna göre şekillendiği söylenebilir. Bu sebeple verilen komutlarla ChatGPT'nin farklı anlatı durumlarına örnek oluşturan metinler üretmesi sağlanmış ve elde edilen metinler ilgili anlatı durumlarına göre tasnif edilerek söylemin temsil edilme biçimleri açısından incelenmiştir. Oluşturulan 20 metinden üçü *yetkili yazar anlatı durumunda* (Metin 10, Metin 13 ve Metin 15), *dördü figüral anlatı durumunda* (Metin 1, Metin 2, Metin 11 ve Metin 20), beş tanesi *birinci şahıs anlatı durumunda* (Metin 4, Metin 5, Metin 6, Metin 16 ve Metin 18) yazılmıştır. Temel anlatı durumlarına ek olarak standart şemaların dışına çıkılan bazı durumlar da vardır. İlgili metinlerin üçünde (Metin 3, Metin 7 ve Metin 14) yetkili yazar anlatı durumu ve figüral anlatma bir arada kullanılmıştır. Bir metin (Metin 19) birinci şahıs anlatımıyla başlayıp yetkili yazar anlatımıyla devam etmiştir. Bir başka metin (Metin 8) *ikinci tekil şahıs anlatısı (sen-anlatısı)* sunarken bir diğerinin (Metin 9) *üçüncü çoğul şahıs anlatısı (onlar-anlatısı)* sunduğu görülmüştür. Ayrıca *nötr anlatmaya* (Metin 12) ve *eş-zamanlı anlatmaya* (Metin 17) örnek teşkil eden metinler de vardır.

Yetkili yazar anlatılarında anlatıcı üçüncü şahıstır, yani öykü dünyasının dışında bir varlıktır. Yetkili yazar anlatıcının, kurgusal dünyanın dışında yer alan bir varlık olması onu diğer kurgusal figürlere göre daha ayrıcalıklı bir noktaya konumlandırır (Stanzel, 1971[1955], s. 38-39). Her şeyi bilme, görme ve aktarabilme yeteneğiyle donatılmış olan bu anlatıcının yetki alanı oldukça geniştir. *Metin 10*'da ChatGPT, verilen komuta uygun olarak, anlatılan şeyden çok anlatma eyleminin ön plana çıktığı bir öykü üretmiştir. Metinde kendisine birinci şahısta gönderme yapan bir yetkili yazar anlatıcı vardır. Kurmaca ile gerçek ayrımının sorgulandığı öyküde postmodern anlatı stratejileri

⁴ Bu çalışmada Franz K. Stanzel'in anlatı durumları/anlatma durumları yaklaşımına bağlı kalınmıştır. Buna göre üç standart anlatı durumu vardır: yetkili yazar anlatı durumu, birinci şahıs anlatı durumu ve figüral anlatma (Stanzel, 1971 [1955]).

⁵ Burada "anlatıda söylem" ifadesiyle kastedilen anlatıda sözün ve düşüncenin temsildir. Söylem terimi hem sözü hem de düşünceyi içine alan kapsayıcı bir terimdir. Düşüncenin temsilde kullanılan kategoriler *düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı*, *dolaylı düşünce*, *serbest dolaylı düşünce*, *dolaysız düşünce* ve *serbest dolaysız düşünce*dir. Sözün temsilde kullanılan söylem kategorileri ise *eylemin anlatısal aktarımı*, *söz edimlerinin anlatısal aktarımı*, *dolaylı söz*, *serbest dolaylı söz*, *dolaysız söz* ve *serbest dolaysız sözden oluşur* (Ayrıca anlatılarda bu kategorilere girmeyen ve yüklemi isim soylu olan cümleler anlatıcının söylem alanına girdiği için *anlatısal aktarım* adıyla kategorize edilmiştir.) Bu konuda temel çerçevede Leech ve Short'un tasnifinden yararlanılmıştır (Leech vd. 2007, s. 255-281).

kullanılmıştır. “Bir zamanlar, küçük bir kasabada yaşayan sıradan insanlar vardı.” cümlesiyle başlayan anlatı, yetkili yazar anlatıcının kendi yetkisinin ve konumunun farkında olduğu üst anlatsal yorumlarıyla devam etmiştir. Anlatıda kurmaca ile gerçek arasındaki sınırlar belirsizleşirken anlatıcının ayrıcalıklı konumu sorgulanmıştır. Postmodern metinlerde sıkça karşılaşılan bu durum *ontolojik metalepsise*⁶ de örnek teşkil etmektedir. Anlatıda anlatıcının anlatma faaliyeti ön planda olduğu için diegetik söz kategorileri baskındır. Metinde belirgin bir olay olmadığından, eylem cümlelerindense isim cümleleri daha sık görülmektedir. Diegetik söz kategorilerinden sonra, anlatıda diegetik düşüncenin kullanımı (“düşünce edimlerinin anlatsal aktarımı” kategorisi) nispeten yoğundur.⁷ Burada az da olsa mimetik söylem kategorilerine rastlanır: Bir kez dolaysız düşünce ifadesine yer verilen anlatıda, anlatıcı ile karakterlerin sözlü münakaşaları, birkaç cümlelik dolaysız söz ifadeleriyle sunulmuştur.

Metin 13, yetkili yazar anlatıcının sunduğu fantastik unsurlar içeren bir anlatıdır. Bu öyküde, ana karakterin doğuştan sahip olduğu sıra dışı bir özellik, etrafındakilerin kötü niyeti yüzünden onun ölümüne sebep olur. Klasik bir olay örgüsüne sahip olan anlatı, masallarda olduğu gibi belirsiz bir zamanda ve mekânda geçer. Özellikle anlatıdaki karakterlerin bulunduğu durumun, ortamın betimlenmesinde ve yaptıkları eylemlerin aktarımında en diegetik söz kategorileri (anlatsal aktarım, eylemin anlatsal aktarımı) kullanılır. En diegetik söz kategorilerinden söz edimlerinin anlatsal aktarımı da anlatıda birkaç kez tercih edilir. Bunun dışında en çok tercih edilen söylem kategorisi karakterlerin içsel durumlarını özetleyen düşünce edimlerinin anlatsal aktarımıdır. Anlatıda özetleyici, betimleyici bir üslup vardır. En mimetik söz kategorilerine (serbest dolaysız söze ve dolaysız söze) ise birer kez rastlanır.

Metin 15’teki olaya göre bir kasabada yaşayan karakterler, yazarın otoritesine son verip onu karakter düzeyine indirger ve kendileri yazar olup yeni hikayeler yazmaya başlar. Burada; yazarın mutlak otoritesinin sorgulandığı, rollerin ve güç dengelerinin değiştiği, anlatı dünyaları arasındaki sınırların belirsizleştiği ve ihlal edildiği (metalepsis), ironik mesajlar içeren bir metin söz konusudur. Öte yandan bu metin postmodernizmin temel özelliklerini yansıtsa da geleneksel bir olay örgüsüne (başlangıç, eylemin yükselişi, zirve, çözüm, son vb.) göre ilerler. Metinde ağırlıklı olarak anlatıcı güdümündeki söz kategorileri (anlatsal aktarım, eylemin anlatsal aktarımı) kullanılmıştır. Özellikle anlatıdaki kasabanın ve karakterlerin sıradan yaşamlarının anlatıldığı kısım, betimleyici

⁶ Marie-Laure Ryan’a göre metalepsis iki ana kategoride incelenebilir: Genette tarafından tanımlanmış olan retorik metalepsis ve Brian McHale’in postmodern anlatılarla ilişkilendirerek tanımladığı ontolojik metalepsis. Retorik metalepsis, anlatı evreninin temel yapısına zarar vermeyen kısa süreli ihlalleri içerir. Örneğin yazar, karakterleriyle ilgili yorum yapabilir, onların kendi hayal gücünün ürünü olduğunu belirtebilir ancak onlarla diyaloga girmez çünkü farklı gerçeklik düzeyine ait varlıklardır. Ontolojik metalepsiste ise birbirinden farklı dünyalara ait düzeylerin birbirinin içine nüfuz etmesi ve bulaşması söz konusudur. Bu tip metalepsislerde karakterler örgütlenip yazarı öldürmeye kalkabilir, öykü-dışı bir anlatıcı anlatıdaki karakterlerden biriyle evlenebilir (Dervişcemaloğlu, 2019, s. 145).

⁷ Üçüncü şahıs anlatılarında dolaylı söylem ve düşünce edimlerinin anlatsal aktarımı gibi diegetik düşünce kategorilerine genel olarak psiko-anlatı da denir. Alan Palmer’ın “düşünce aktarımı” olarak da adlandırdığı psiko-anlatı en esnek ve çok yönlü kategorilerden biridir. Uzun zaman dilimlerine yayılan içsel gelişimi daha panoramik bir bakışla sunma imkânı verir. Dorrit Cohn (1978, s. 21-57) tarafından *Transparent Minds* adlı çalışmasında ortaya konan psiko-anlatı, uyumlu psiko-anlatı ve uyumsuz psiko-anlatı şeklinde iki kategoride incelenebilir. Uyumsuz psiko-anlatı genel olarak açık bir anlatıcı ile karakterin içsel durumu arasındaki mesafe üzerine temellenir. Uyumlu psiko-anlatı ise daha çok figüral anlatmanın bir karakteristiği olarak bilinir. Anlatıcının dili karakterin içsel durumuyla uyum içindedir (Palmer, 2008, s. 604).

isim cümleleri (anlatısal aktarım) içerirken karakterlerin pasif konumlarını terk edip otoriteyi ele alma süreçlerinde eylem cümleleri (eylemin anlatısal aktarımı) artar. Söz edimlerinin anlatısal aktarımına metinde bir kez başvurulur. Karakterlerin harekete geçmeden önceki örgütlenme süreçlerinin ve karar alma aşamalarının sunulduğu kısımlarda birkaç cümle ile diegetik düşünce kategorilerine (düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı ve dolaylı düşünce) başvurulmuştur. Mimetik söz ve düşünce kategorilerine anlatıda yer verildiği görülmez.

Figüral anlatı durumunun hâkim olduğu metinlerde öykü-dışı konumda bulunan kapalı⁸ anlatıcı geri plana çekilerek yansıtıcı karakterin zihnini ve algılarını ön plana çıkarır (Neumann vd. 2008, s. 85). İncelenen metinlerden dördü (Metin 1, Metin 2, Metin 11 ve Metin 20) figüral anlatı durumunda yazılmıştır. Buradaki bütün figüral anlatılarda yalnızca ana karakterler yansıtıcı figür işlevi görür.

Metin 1'de, çocuklarla anlaşılamayan ana karakterin, bir zorunluluk neticesinde bir süre yeğenlerine bakması ve bu süreçten içsel bir dönüşüm geçirerek çıkması söz konusudur. Burada anlatıcının -verilen komuta uygun olarak- oldukça objektif davrandığı ve yansıtıcı merkez olan Ali karakterinin algısına ve düşüncelerine metinde yer verdiği görülür. Öte yandan komuttaki "Öyküde karakterin iç monologları ve bilinç akışı ağır bassın." ifadesiyle karakter zihninin ve düşünme tarzının anlatıda daha derinlikli sunulması beklenmiştir. İç monolog en genel tabirle, serbest dolaysız düşüncenin genişletilmiş hâlidir (Chatman, 1980 [1978], s. 181). Anlatının türüne ve uzunluğuna göre sayfalara da yayılabilen iç monologlar karakterin içsel süreçlerini aracısız aktarma izlenimi yaratır. Böylece karakterin düşünme tarzı, onun kullandığı dille kendisine has üslup korunarak sunulmuş olur (Neumann vd. 2008, s. 115-116). Bilinç akışı ise serbest çağrışımın ön plana çıktığı bir tekniktir. İç monologda düşünceler söz dizimine uygun biçimde, kontrollü ve amaca yönelik biçimde ilerlerken bilinç akışında düşünce ve izlenimler rastgele sıralanır (Chatman, 1980 [1978], s. 188). Metin 1'de bilinç akışı kapsamında değerlendirilebilecek herhangi bir bölüm yoktur. Karakterin iç monoloğu sayılabilecek serbest dolaysız düşünce cümleleri ise diegetik söylem kategorilerine oranla bir hayli sınırlıdır. Bunlar anlatıda genelde dolaysız düşünce cümleleri ile peş peşe kullanılmıştır. Sözü temsilindeki mimetik kategorilerden serbest dolaysız söz ve dolaysız söz cümlelerine de anlatıda nispeten daha az yer ayrılmıştır. Karakterlerin düşüncelerinin ve sözlerinin doğrudan okunduğu en mimetik söylem kategorilerinde bile, ana karakterinin ya da anlatıdaki diğer karakterlerin düşünce tarzlarına ya da üsluplarına dair ayırt edici unsura rastlanmaz. Anlatıcının anlatı boyunca benimsediği objektif tarz karakterlerin söylemine de genellenmiş gibidir.

Metin 2'de yine postmodern unsurlar içeren bir anlatı vardır. Buradaki karakterin, içinde yer aldığı kurgusal öykünün yazarını öldürdükten sonra gerçek değil kurgusal bir varlık olduğunu keşfetmesi, kurmaca ve gerçeklik arasındaki sınırları belirsizleştiren ve metalepsis kavramını ön plana çıkaran bir durumdur. Bu metinde en çok, karakterinin içsel durumunun ve dönüşümünün anlatıcı tarafından özetlenerek aktarılmasına olanak tanıyan düşünce edimlerinin anlatısal aktarımının (psiko-anlatmanın) kullanıldığı görülür. Karakter eylemlerinin anlatıcı tarafından

⁸ Açık anlatıcı (overt narrator) ve kapalı anlatıcı (covert narrator) terimleri Seymour Chatman tarafından ortaya konmuştur. Açık anlatıcı anlatıda daha belirgin olup metindeki karakterler, durumlar ve olaylarla ilgili yorumlayıcı, yargılayıcı, betimleyici bir tarza sahiptir. Okurlara doğrudan hitap edebilir. Kapalı bir anlatıcı ise anlatıda kendine dair herhangi bir işaret vermeyerek geri plana çekilir (Chatman, 1980 [1978], s. 196-262).

özetlendiği en diegetik söz kategorisine (eylemin anlatısal aktarımı) bunun yarısı oranında yer verilir. Hem diegetik hem mimetik özellikler taşıyan serbest dolaylı düşünceye⁹ anlatıda başvurulduğu görülür ancak bu, diegetik kategorilere oranla sınırlıdır.

Metin 11'de toplamda üç saniyelik zaman diliminde olabilecek olaylar, karakterin zihninde canlanan bir alternatif gelecek hayaliyle yavaşlatılır ve karakterin zihinsel süreçleri ön plana çıkarılır. İncelenen figüral metinler içinde serbest dolaylı söyleme en çok yer verilen anlatı -komutta özellikle belirtilmesinin de etkisiyle- *Metin 11*'dir. Serbest dolaylı düşünceden sonra en çok tercih edilen kategori, diegetik konumdaki düşünce edimlerinin anlatısal aktarımıdır. Anlatının birkaç yerinde mimetik düşünce (dolaysız düşünce) ifadelerine yer verilir. Anlatıcı güdümündeki betimleyici ifadelerle eylem cümleleri de (anlatısal aktarım, eylemin anlatısal aktarımı) anlatıda serbest dolaylı söyleme yakın oranda kullanılmıştır.

Metin 20'de, çocukken yaşadığı kazada anne ve babasını kaybeden karakter uzun bir süre bu travmanın etkileriyle boğuşur. Anlatı, karakterin bu travmanın üstesinden gelme süreci üzerine kurulur. Anlatının neredeyse tamamında diegetik söylem kategorileri tercih edilmiştir. Özellikle diegetik düşünce kategorilerinden düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı (psiko-anlatma) ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Bunu söz edimlerinin anlatısal aktarımı ve eylemin anlatısal aktarımı gibi diegetik söz kategorileri takip eder. Anlatıda birkaç kez karakterlerin sesi duyulur, bu kısımlarda dolaysız söz kategorisi kullanılır. Birkaç kez de serbest dolaylı söyleme yer verildiği görülür.

İncelenen metinlerden beş tanesi (*Metin 4*, *Metin 5*, *Metin 6*, *Metin 16* ve *Metin 18*) birinci şahıs anlatı durumunda yazılmıştır. Birinci şahıs anlatı durumunda anlatıcı, aynı zamanda kendi anlattığı öyküde bir karakterdir (Stanzel, 1971 [1955], s. 60-61). Burada “anlatan-ben”, öykü dünyasında yer alan “tecrübe eden-ben”in başından geçenleri aktarır. Tecrübe eden-ben ile anlatan-ben aynı kurgusal varlığı işaret etseler de aralarında psikolojik ve zamansal mesafe bulunur (Neumann vd. 2008, s. 83). Birinci şahıs anlatıları, ağırlıklı olarak anlatıcının kendisine dair değerlendirmelerinden oluşur. Ayrıca tecrübe eden ben’in yansıtıcı figür işlevi gördüğü bir aktarım da bu tip anlatılarda söz konusu olur. Olayları yalnızca şahit olabildiği kadarıyla aktarabilen birinci şahıs anlatıcılar sıradan beşerî kısıtlamalarla sınırlandırılmıştır (Jahn, 2012, s. 72-73).

Metin 4'te olay, yıllarca haksız yere hapis yatmış olan ana karakterin hapisane sürecini anlatmasıyla başlar, intikam planıyla devam eder. Komuttaki direktife uygun olarak anlatı anakronilerle kurgulanmıştır. Anlatıcının ikilemleri ve içsel süreçleri metinde önemli bir yer kaplar. Aşağı yukarı yirmi yıla yayılan olaylar, bunları deneyimleyen anlatıcının ağzından bizzat ve özetlenerek aktarıldığı için anlatıda diegetik söylem baskındır. Söz ve düşünce kategorilerinin ağırlığı açısından bakıldığında ise anlatıda diegetik düşünce (düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı) hâkimdir. Bunu söz edimlerinin anlatısal aktarımı ve eylemin anlatısal aktarımı gibi diegetik söz kategorileri takip eder. Anlatan-ben, uzun bir zaman dilimine yayılan olaylara panoramik bir bakış sunarken tecrübe eden ben’in yansıtıcı figür işlevi gördüğü kısımlar da metinde öne çıkar. Bunlar, anlatıda serbest dolaylı düşünceye başvuru yerleridir. Anlatıda birer kez

⁹ Chatman’ın de belirttiği gibi serbest dolaylı söz ve serbest dolaylı düşünce kategorileri biçimsel olarak birbirinin aynıdır ve bağlama bakılarak ilgili ifadenin sözü ya da düşünceyi temsil ettiği ayırt edilir (Chatman, 1980 [1978], s. 201).

serbest dolaysız söz, dolaysız söz ve serbest dolaysız düşünce kategorilerine yer verildiği de görülmüştür. Yani anlatıda, mimetik kategorilere oldukça az başvurulmuştur.

Metin 5'te muhabirlik yapan bir anlatıcı, gariplikleriyle ünlü olan bir köyü incelemeye gider ve anlatının sonunda buraya yerleşir. Klasik bir olay örgüsünün benimsendiği anlatıda, anlatıcının köye dair betimlemeleri ile olay özetleri ön plana çıkar. Bu sebeple anlatıda en çok, en diegetik söz kategorilerinden (anlatısal aktarımdan ve eylemin anlatısal aktarımından) yararlanılmıştır. Anlatıcı bu süreçte karşılaştığı manzaralardan etkilenir ve sürekli bir iç muhasebe hâlinindedir. Kendi düşüncelerini de genel ve özetleyici ifadelerle sunar. Bunu yaparken en diegetik düşünce kategorisinden (düşünce edimlerinin anlatısal aktarımından) yararlanır. Anlatıcının köylülerle tanışıp konuştuğu kısımlarda birkaç kez söz edimlerinin anlatısal aktarımına, birkaç kez de en mimetik söz kategorilerine (dolaysız söz ve serbest dolaysız söze) başvurulduğu görülür.

Metin 6 henüz dünyaya gelmemiş bir bebeğin müstakbel ebeveynlerine yazdığı bir mektuptan oluşur. Metin genel olarak verilen komuttaki temel noktaları yerine getirirse anlatıda başı sonu belli bir olaydan bahsedilemez. Henüz doğmamış bir bebeğin anlatıcı olarak metinde yer alması, hem de müstakbel ebeveynlerinin hâlihazırdaki durumlarını, çözülmemiş kişisel problemlerini, ekonomik istikrarsızlıklarını bilip bunlar hakkında yorum yapması “doğal olmayan bir anlatının”¹⁰ kapılarını aralar. Anlatıcının, problemli olduğunu düşündüğü müstakbel ebeveynlerinin davranışlarını/yaşam şekillerini düzenlemeleriyle ilgili yorumları, metinde eylemin anlatısal aktarımı ve anlatısal aktarım gibi en diegetik söz kategorileriyle sunulurken onlarla ilgili sorgulamaları ve şüpheleri düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı ile temsil edilir. Anlatıcının, ebeveynleriyle anlaşmaya varmak istediği kısımlarda söz edimlerinin anlatısal aktarımına da birkaç kez başvurulduğu görülür. Kısaca bu anlatıda en diegetik söz kategorileri ağır basar. En diegetik düşünce kategorileri de buna yakın oranda kullanılır. Metinde mimetik söylem kategorilerine hiç yer verilmez.

Metin 16'da olay, anlatıcı olan kadının o gün bir evlilik teklifi alacağını sanması ve yanlış bir beklentiye girmesi üzerine kurulur. Toplamda birkaç saate yayılan olayın aktarımında özetleme tekniğinden yararlanır. Dolayısıyla anlatısal aktarım, eylemin anlatısal aktarımı gibi diegetik söz kategorileri metinde baskındır. Bununla birlikte bütün akşamı beklenti içinde geçiren anlatıcı sürekli buna dair düşüncelerini aktarır. Bunu yaparken de yine ağırlıklı olarak en diegetik düşünce kategorisinden faydalanır (düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı). Bunun dışında metinde dolaysız düşünce, dolaysız söz, serbest dolaysız düşünce ve serbest dolaylı düşünce ifadelerine toplamda birkaç kez yer verildiği görülür.

¹⁰ “Doğal olmayan anlatı (unnatural narrative)”, gerçek dünyada var olamayacak öykü senaryolarını, anlatıcıları, karakterleri, zamansal ve mekânsal unsurları temsil ederek fizik kanunlarını, mantık ilkelerini ve standart bilgi sınırlarını ihlal eder. Bu tür anlatılar aynı anda hem doğal olan hem de doğal olmayan unsurlar içerir. Söz konusu “doğallıkla” kastedilen gerçek dünyaya ait unsurlardır. “Doğal olmayan” ise bu gerçek dünyanın standartlarına göre imkânsız olandır. Bahsedilen imkânsızlığın temsili yalnızca anlatının öykü düzeyini değil söylem düzeyini de kapsar. Kurgusal anlatıların bir alt kümesi sayılan “doğal olmayan” anlatılarda anlatıcı imkânsız derecede güzel konuşan bir çocuk, beyni olmayan bir bebek, bir hayvan veya bir ağaç, henüz doğmamış veya çoktan ölmüş biri olabilir. Telepatik birinci şahıs bir anlatıcı, sen/siz-anlatıları ve bin yıldan fazla bir süre boyunca yaşamış insanların zihinlerini içeren biz-anlatıları da doğal olmayan anlatıları karakterize eden “imkânsızlık” sınırları içindedir. Örneğin kimi ikinci şahıs anlatılarından tarafsız ve telepatik bir anlatıcı, kahramana hitap eder ve bir şekilde onun düşüncelerini bilir (Alber, 2014, pr. 1, 3, 10, <https://www-archiv.fdm.uni-hamburg.de/lhn/node/104.html> [erişim: 12.08.2024]).

Metin 18'de anlatıcı, başta şahit olmuş gibi anlattığı bir cinayetin asıl faili çıkar. Güvenilmez anlatıcı meselesinin gündeme geldiği bu anlatıda da özetleyici bir tutum söz konusudur. Anlatıcı bir yandan bu olay esnasında gördüklerini betimleyip gerçekleşen eylemleri aktarır, diğer yandan bunların kendi psikolojisine etkisini anlatır. Bu sebeple anlatısal aktarım ve eylemin anlatısal aktarımı gibi en diegetik söz kategorileriyle, düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı gibi en diegetik düşünce kategorilerini anlatıda benzer oranda kullanır. Diğer söylem kategorilerine anlatıda rastlanmaz.

Stanzel, çoğu anlatıda anlatı durumlarının bütünleşik hâlde yer aldığını belirtir (Stanzel, 1971 [1955], s. 65). İncelenen metinlerin üçünde (*Metin 3*, *Metin 7* ve *Metin 14*) yetkili yazar anlatı durumu ile figüral anlatıma bir arada kullanılmıştır. Anlatıların yetkili yazar anlatı durumuyla başlayıp bir yansıtıcı karakterin bakış açısıyla devam etmesi az rastlanan bir durum değildir (Neumann vd., 2008, s. 87-88). Genellikle yetkili yazar anlatıcının açıklamalarıyla başlayan bu tip anlatılarda bir süre sonra karakterin algısının ve zihninin yansıtılması süreci ön plana geçer (Jahn, 2008, s. 365).

Metin 3'te işten çıkıp eve varmak isteyen ana karakterin peşini aksilikler bir türlü bırakmaz. Evine varamayan karakter, anlatının sonunda bütün yaşadıklarının bir gündüz düşü olduğunu, aslında masasından hiç kalkmadığını fark eder. Burada yetkili yazarın aktarımıyla başlayan anlatı figüral anlatıma evrilir. Yetkili yazar anlatıcının kendisine dair herhangi bir öznel işaret sunmadığı, "Ancak, bu akşam diğerlerinden farklıydı" cümlesi dışında anlatının gidişatıyla ilgili yorum yapmadığı görülür. Devamında, anlatıya ana karakterin bakış açısı hâkim olur. Öte yandan anlatı ağırlıklı olarak karakterin yapıp ettiklerini aktaran, özetleyen isim ya da fiil cümlelerinden oluşur (anlatısal aktarım ve eylemin anlatısal aktarımı). Diegetik söz kategorilerinden dolayı söze ve söz edimlerinin anlatısal aktarımına da anlatıda birer kez yer verildiği görülür. Bunun dışında karakterin içsel durumu anlatıcı tarafından özetlenerek, yani düşünce edimlerinin anlatısal aktarımıyla (en diegetik düşünce kategorisiyle) sunulur. Anlatıda bir iki kez de serbest dolaylı düşünce cümlesine rastlanır. Mimetik söz ve düşünce kategorilerine (dolaysız söylem ve serbest dolaysız söylem) ise anlatıda hiç yer verilmemiştir. Kısaca anlatıda en çok, diegetik söz kategorileri yer alır. Bunu diegetik düşünce kategorileri takip eder.

Metin 7'de, ana karakter olan çocuğun hayalinde yarattığı canavarlardan korkması ve onlarla yaşadığı zihinsel mücadele konu edilir. Yetkili yazar anlatımıyla başlayan anlatı, sonrasında figüral anlatıma evrilir. Anlatıda, çocuğun korkularıyla baş etme süreci onun algısından sunulsa da bunu ifade etme biçiminin anlatıcı tarafından güçlendirildiği görülür (Neumann vd. 2008, s. 120). Anlatıdaki söylemin temsilinde ağırlıklı olarak diegetik kategoriler yer tutar. Özellikle karakterin genel durumunun betimlendiği ve eylemlerinin anlatıcı tarafından aktarıldığı kısımlar anlatıda ağırlık kazanır. Bu kısımlarda anlatısal aktarım ve eylemin anlatısal aktarımı gibi diegetik söz kategorileri kullanılmıştır. Diegetik söz kategorilerinden söz edimlerinin anlatısal aktarımına da anlatıda birkaç kez yer verildiği görülür. Anlatıda geliştirilmesi beklenen olayın zihinsel bir sürece dayandığı da görülmektedir. Burada, figüral anlatılardaki genel anlayışın aksine, yansıtıcı karakterin bilişsel çarpıtmalarının onun zihnindeki mimetik söylem tezahürleriyle değil, anlatıcı söylemi içinde aktarıldığı görülür. Yani karakterin zihninden geçenler, korkuları ve içsel durumu yine en diegetik düşünce kategorisiyle (düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı ile) özetlenerek

aktarılmıştır. Kısaca anlatıda en çok en diegetik söz kategorileri, daha sonra da en diegetik düşünce kategorileri kullanılmıştır. Mimetik kategoriler ise diğerlerine oranla yok denecek kadar azdır.

*Metin 14'*te ana karakter bir tren yolculuğuna çıkar, bir değişiklik arzusu içindedir. İlk başta gördüğü yeni manzaralarla büyülense de bir süre sonra gördüklerinin birbirini tekrar ettiğini fark eder. Yolculuğunun sonunda başladığı noktaya döner. Yetkili yazar anlatı durumuyla başlayan anlatı karakterin tanıtılmasından sonra figüral anlatmaya evrilir. Metinde figüral anlatmanın etkin olduğu kısımlar ağırlıktadır. Söylemin temsili açısından bakıldığında anlatıda diegetik düşünce kategorileri ağır basar. Karakterin çıktığı yolculukla ilgili içsel süreçleri düşünce ediminin anlatısal aktarımı (ya da psiko-anlatma) şeklinde özetleyici biçimde sunulur. Anlatının başında mekânın ve karakterin tanıtımı, anlatısal aktarım ve eylemin anlatısal aktarımı ile, yani en diegetik söz kategorileri ile yapılır. Metinde mimetik düşünce kategorilerine az da olsa yer verilir. Örneğin, karakterin yolculuktan edindiği tecrübenin ve aldığı dersin aktarımında en mimetik söylem kategorilerinden olan serbest dolaysız düşünce ve dolaysız söz kullanılmıştır. Ayrıca, karakterin, çıktığı yolculuğun döngüsel olduğunu fark etme anı serbest dolaylı düşünceyle aktarılır. Ancak anlatıda mimetik kategoriler diegetik olanlara göre oldukça sınırlıdır.

*Metin 19'*da ChatGPT, verilen komuta uygun olarak birinci şahıs bir anlatıcıyla başlayıp üçüncü şahısla devam eden bir anlatı üretmiştir. Anlatıda Eda ile Emre isimli iki karakter vardır. Anlatı Eda isimli karakterin anlatımıyla başlar, iki karakterin tanışmasından sonra yetkili yazar anlatıcının aktarımına geçilir. Anlatının genelinde karakterlerin içsel durumlarının, algılarının ve düşüncelerinin özetlendiği görülür. Bu bağlamda, anlatıda daha çok, en diegetik düşünce kategorisi olan düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı kullanılmıştır. Bunun dışında, nispeten az da olsa, betimlemelerin ve eylem özetlemelerinin sunumu en diegetik söz kategorileri (anlatısal aktarım ve eylemin anlatısal aktarımı) ile yapılmıştır. Anlatıda mimetik kategoriler yok denecek kadar azdır. Karakterlerin tanıştığı ve daha sonra ilişkilerine dair duygularını açıkladıkları kısımlarda birkaç kez dolaysız söz kategorisi kullanılmıştır.

Metin 8 bir ikinci şahıs anlatısıdır.¹¹ Anlatı, baş kahramanın mezarlık yanında yürümesiyle başlar ve bir cenaze törenine şahit olmasıyla devam eder. İkinci şahısta anlatma, öykü-içi ve öykü-dışı anlatıların özel bir formu olarak görülür (Jahn, 2012, s. 80). Metin 8'de anlatıcı öykü-dışı bir varlıktır ve olayların merkezindeki ana karakter de yansıtıcı figür işlevi görür, yani olaylar onun perspektifinden sunulur.¹² Anlatıda, karakterin bakış açısı hâkim olsa da karakterin düşünceleri

¹¹ "Sen/siz-anlatısı" olarak da bilinen bu model, kapalı bir anlatı sesinin, merkezi kahramana/kahramanlara ikinci şahısta hitap ettiği ve bu karakterin/karakterlerin başına gelen bir hikâyeyi onlara anlattığı yansıtıcı-kipli anlatılardır. İşlevsel olarak sen/siz, anlatıcının "tecrübe eden-ben" yönüne, öykü içi düzeydeki başkaraktere veya öykü-dışı düzeydeki bir karaktere karşılık gelebilir. Alber'in de vurguladığı gibi, kurgusal olmayan söylemde karşımızdakilerin ne deneyimlediklerini, düşündüklerini ve hissettiklerini detaylı olarak anlatamayız. Bu nedenle ikinci şahıs anlatıları yalnızca kurgu dünyasında mevcuttur. Bu tip anlatılar standardın ötesine geçerek kurgu dünyasının imkân sahasını genişletir (Alber, 2018, s. 133; Jahn, 2012, s. 79-80).

¹² Fludernik, Stanzel'in ve Genette'in anlatma modelleri içerisinde ikinci şahıs anlatmanın yer almadığını belirterek bu iki yaklaşımı sentezleyen bir "ikinci şahıs anlatısı" modeli önerir. Fludernik burada Stanzel'in birinci şahıs anlatılarındaki anlatan-ben (narrating self) ve tecrübe eden-ben (experiencing self) terimlerini ikinci şahıs anlatılarına uyarlayarak muhatap-sen/siz (narratee you) ve tecrübe eden-sen/siz (experiencing you) terimlerini ortaya koyar. Genette'in homodiegetik (öykü-içi) ve heterodiegetik (öykü-dışı) anlatı ayırımından hareketle de iki tip ikinci şahıs anlatısı belirler: bildirişim-içi (homocommunicative) ve bildirişim-dışı (heterocommunicative). Bildirişim-içi kurguda anlatıcı ve/veya

anlatıcı tarafından özetlenmiştir. Yani dolaylı düşünce ve düşünce edimlerinin anlatsal aktarımı gibi diegetik düşünce kategorileri anlatıda baskındır. Ayrıca anlatının başında ve devamında, birkaç kez eylemin anlatsal aktarımı ve anlatsal aktarım gibi betimleyici işleve sahip olan diegetik söz kategorilerine yer verildiği görülür. Ancak bunlar diegetik düşünce kategorilerine göre oldukça sınırlıdır. Bu anlatıda serbest dolaysız söylem ve dolaysız söylem gibi en mimetik söylem kategorilerine yer verilmemiştir. Serbest dolaylı düşünce kategorisine ise anlatıda birkaç kez rastlanır.

Metin 9'da olay 2201 yılında geçer. Gelişen teknolojiyle insanlığın yüz yüze geldiği karamsar atmosfer anlatıda konu edilir. Ana karakter “bütün insanlık”tır. Çoğul bir grubun özne olduğu bu öykü, bir üçüncü çoğul şahıs anlatısı/onlar-anlatısı (they-narrative)¹³ sunar. İnsanlığa dair distopik bir tablo çizilen metinde tamamen diegetik bir söyleyiş hakimdir. İnsanların yapıp ettiklerini ve içinde bulundukları durumu özetleyen anlatsal aktarım ve eylemin anlatsal aktarımı gibi diegetik söz kateorileri metinde ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. Bunu, düşünce edimlerinin anlatsal aktarımı kategorisi takip eder. Bu tarz; anlatıda kendisini teknolojiye kaptırıp dünyaya kapatan, sürekli sosyal medyada bulunma zorunluluğu hisseden, gerçek benliklerinden uzaklaşıp dijital bir benlik oluşturan, birbirlerine güvenini kaybedip sorunları görmezden gelen insanlığın içinde bulunduğu düşünsel durumu özetleyen cümlelerde tercih edilmiştir. Bunun dışında birkaç kez söz edimlerinin anlatsal aktarımı kategorisine de başvurulmuştur. Anlatıda mimetik kategorilere ve serbest dolaylı söyleme hiç yer verilmemiştir.

Metin 12 figür al anlatmanın özel bir formu sayılan nötr anlatmaya¹⁴ örnektir. Anlatıda bir anlatıcı yoktur, karakter konuşmaları diyalog hâlinde aktarılmıştır. En mimetik söz kategorisinin, yani serbest dolaysız sözün kullanılmasıyla oluşturulan bu diyalogda karakterler değişmeci olarak söz alır. Hangi cümleyi kimin kurduğunu tespit etmek de dikkatli olmayı gerektirir.

Metin 17, birinci şahıs anlatılarının özel bir formu sayılan eş-zamanlı anlatmaya örnektir. Metinde anlatıcı karamsar bir ruh hâliyle iç dünyasını gözler önüne serer. Burada belirgin bir olaydan, eylem silsilesinden bahsedilemez. Anlatı tamamen depresif birinin içsel durumunu sanatsal ifadelerle bütünleştirerek dışa vurumundan ibarettir. Bu metinde anlatmaya dayalı bütün cümleler şimdiki zamanda çekimlenmiştir. Öykü-içi bir anlatıcının bulunduğu metinde, anlatan-ben ve tecrübe eden-ben arasında zamansal ve psikolojik bir mesafenin bulunmadığı, bu iki rolün

muhatapı (narratee) da öykü düzeyinde başkahramandır. Bildirişim-dışı kurguda ise bunlar öykü düzeyinde değil öykü-dışı düzeyde (ekstradiegetik düzeyde) yer alır (Fludernik, 2011, s. 106).

¹³ Onlar-anlatısı öykü dışı anlatıcının karakterleri çoğul/kollektif grup hâlinde topladığı metinlerdir. Anlatıcı bunu yaparak kendisi ile anlattığı grup arasına da bir tür mesafe koymuş olur. Bu stratejide anlatıcının motivasyonunun, anlattığı gruba ya da onlarla ilişkili amaçlara uzak olduğunu vurgulamak olabilir. Burada ben/biz ve onlar karşıtlığı da oluşur. Anlatıcının kendisi ya da dahil olduğu bir grup daha ayrıcalıklı ve üstün konumdayken “onlar” diye bahsedilen grup daha aşağı konumda görülebilir. Bu tip bir anlatımda karakterler bireyselliklerinden uzaklaşabilir ve büyük bir grubun isimsiz üyeleri hâline gelir. Bu anlatım tarzı tarih metinlerinde de sıkça kullanılır ve gruplar/topluluklar çoğul özneler olarak karşımıza çıkar. Öte yandan Alber, “onlar-anlatısının” tek başına bir anlatı durumu oluşturmadığını, onlar anlatımını içeren genişletilmiş pasajların Stanzel’in tasnifindeki tipik anlatı durumları kapsamında da karşımıza çıkabileceğini belirtir (Alber, 2018, s. 134-135).

¹⁴ Stanzel’e göre, “nötr aktarım” figür al anlatı durumunun özel bir formudur. Nötr aktarıma “nesnel sahne” de denir. Bu tür bir aktarım çoğunlukla figür al anlatı durumuyla birlikte görülürken bazen yetkili yazar anlatı durumlarıyla beraber görüldüğü de olur. Mesela, uzun diyalogların bulunduğu metinler okur tarafından “nesnel” olarak algılanır (Stanzel, 1971 [1955], s. 28).

çakışıp birleştiği problemleri bir anlatma durumu mevcuttur. Eş zamanlı anlatma, iç monologla benzerlik de gösterir (Jahn, 2012, s. 80-81). Söz konusu bilgiler göz önüne alındığında, anlatıda söylemin analiziyle ilgili net bir tespit yapmak güçleşir. Zira bütün anlatıyı “tecrübe eden-ben”in “bağımsız bir iç monoloğu”¹⁵ sayarsak bu anlatının tamamı en mimetik düşünce kategorisi olan “serbest dolaysız düşünce” formunda yazıldığını söylememiz gerekir. Eğer metni tamamen “anlatan-ben”in aktarımı olarak kabul edersek, bu durumda metnin tamamının en diegetik düşünce formu olan düşünce edimlerinin anlatısal aktarımıyla sunulduğu belirtilmelidir.

BULGULAR

Metin 12 ve Metin 17 dışında,¹⁶ ChatGPT’nin ürettiği bütün anlatılarda diegetik söylem kategorileri baskındır. Yetkili yazar anlatı durumunda yazılmış üç metinde (Metin 10, Metin 13 ve Metin 15), birinci şahıs anlatılarında (Metin 4, Metin 5, Metin 6, Metin 16 ve Metin 18) ve yetkili yazar anlatı durumu ile figüral anlatmanın birlikte kullanıldığı metinlerde (Metin 3, Metin 7, Metin 14), en çok diegetik söz kategorileri (anlatısal aktarım, eylemin anlatısal aktarımı) kullanılmıştır. Figüral anlatılarda (Metin 1, Metin 2, Metin 11 ve Metin 20), ikinci şahıs anlatısında (Metin 8) ve birinci şahısla başlayıp yetkili yazar anlatıcıyla devam eden anlatıda (Metin 19) diegetik düşünce (düşünce edimlerinin anlatısal aktarımı) ağır basar. Üçüncü çoğul şahıs anlatısında/onlar-anlatısında (Metin 9) diegetik söz ve diegetik düşünce kategorileri neredeyse eşit oranda bulunur. Mimetik söz ve düşünce kategorileri; yetkili yazar anlatılarında, birinci şahıs anlatılarında, yetkili yazar anlatı durumu ile figüral anlatmanın birlikte yer aldığı anlatılarda yok denecek kadar azdır. Figüral metinlerde de, iç monoloğa ve bilinç akışına yer verilmesi komutunda belirtilen bir metin (Metin 1) dışında, durum farksızdır. Yani metinlerin çoğunda karakterlerin sözlerinin ve içsel süreçlerinin onların ağzından/zihninden duyulmadığı, anlatıcı tarafından özetlendiği bir aktarım tarzı söz konusudur.

Anlatıların çoğu başlangıcı ve sonu belli olan geleneksel bir olay örgüsü şemasına sahiptir. Bunlarda sıradan durumla başlayan olay yükselişe geçer, zamanla gerilim ve çatışma artar, daha sonra çatışma çözülür ve anlatı sonlanır. Dolayısıyla çoğu anlatı açık uçlu bitmez, belirgin bir sonuca bağlanır. Örneğin Metin 8’de olay, karakterin mezarlığın yakınında yürümesiyle başlar. Burada karakterin yavaş yürüme alışkanlığına değinilir. Mezarlıkta her zamankinden farklı olarak bir cenaze töreninin yapıldığı vurgulanır. Karakterin uzaktan izlediği cenaze töreninde tanıdık birini görmesiyle eylem yükselişe geçer. Törendekilerin hepsinin tanıdık olduğunu fark etmesiyle gerilim artar ve mezar taşında yazan ismin kendisine ait olduğunu görmesiyle zirveye ulaşılır. Karakterin şaşkınlığı ve kabullenememe duygusuyla düşüşe geçen olay onun nihayet ölümünü kabullenmesiyle çözüme kavuşur ve gerçekten sevildiğini ve hatırlanacağını bilmesinin huzuruyla

¹⁵ Dorrit Cohn’un birinci şahıs anlatılarında bilincin sunumuyla ilgili tasnifine göre bu metin “özerk monolog (autonomous monologue)” kategorisine karşılık gelir. Burada anlatıcının düşünceleri kimse tarafından alıntılanmaz, okuyucu doğrudan anlatıcının zihniyle baş başa kalır. Ayrıntı için bkz. (Cohn, 1978, s. 217-265).

¹⁶Daha önce de belirtildiği gibi, nötr anlatmanın hâkim olduğu Metin 12 tamamen serbest dolaysız söze dayalı bir diyalogdan (mimetik söylemden) oluşur. Eş zamanlı anlatmanın kullanıldığı Metin 17’de ise, bu anlatma durumunun doğasından kaynaklanan gerekçelerle, tercih edilen söylem kategorileri hakkında net bir tespit yapmak zordur.

sonlanır. Benzer bir örüntünün Metin 1, Metin 2, Metin 3, Metin 4, Metin 5, Metin 7, Metin 11, Metin 13, Metin 14, Metin 15, Metin 16 ve Metin 19 için de söz konusu olduğu söylenebilir.

Komutlarda özel bir direktif olmamasına rağmen metinler genellikle olumlu bir duyguyla, didaktik bir mesajla, bir hayat dersiyle ya da bir denge arayışıyla bitmektedir. Metin 1’de çocuklarla anlaşılamadığı hâlde yeğenlerine bakmak zorunda kalan karakter anlatının sonunda çocuklara ve hayata dair yeni bir bakış açısı kazanır. Metin 4’de, ana karakterin yıllarca intikam duygusu beslediği, haksız yere hapis yatmasının sebebi olarak gördüğü kişiyi “adalet, sevginin gölgesinde daha güçlü” diye düşünerek affettiği görülür. Metin 6’da müstakbel ebeveynlerinin kendisine iyi koşullar sunacağından emin olamayan doğmamış bir bebek mektubunu “(...) siz bana güvenli ve sevgi dolu bir ortam sunun, ben de sizin çocuğunuz olarak dünyaya gelmeye hazırım” diyerek bitirir. Metin 7’de ana karakter olan çocuk, hayalinde yarattığı canavarları yenerek kalıcı bir özgüven kazanır. Metin 8’de izlediği cenaze töreninin kendisine ait olduğunu fark eden ve oldukça şaşırان karakter olayın sonunda artık bir ölü olmasını kabullenir ve yaşarken gerçekten sevildiğini ve hatırlanacağını bilmek içini huzurla doldurur. Metin 11’de cinayet işlemekten -bunu yapmazsa daha iyi bir hayata sahip olacağı inancıyla- son anda vazgeçen karakter dönüp gidecekken kurbanı tarafından sırtından vurulur. Hayallerini gerçekleştiremeye de ölmeden önce “en azından (...) karanlığın içinden aydınlığa bir adım at(tığını)” düşünür. Metin 12’de aldatılan karakter sevgilisinin özür dilemesi üzerine ilişkilerine bir şans daha tanır. Metin 13’te sıra dışı özelliğinden dolayı öldürülen karakterin hikâyesi, geride kalan insanlara merak ve açgözlülüğün zararlı olduğuna dair bir ders verir. Metin 14’te karakter, bir değişiklik arzusuyla çıktığı yolculukta başladığı noktaya döner ve bundan “Belki de en büyük macera, tanıdık yerlerde saklıdır” şeklinde bir ders çıkarır. Metin 16’da sevgilisinden evlilik teklifi alacağını sanan karakterin her şeyi yanlış anladığı ortaya çıkar. Karakter bundan “her şeyin zamanında ve yerinde olduğu” dersini çıkararak hayatın sürprizlerle dolu olduğunu düşünür. Metin 17’de anlatı boyunca karamsar ruh halinden bahseden anlatıcı “Belki bir gün bir ışık bulurum, belki bir gün bu karanlıktan kurtulurum.” diyerek geleceğe dair bir umut taşıdığını dile getirir. Metin 19’da ana karakter ve sevgilisinin “birbirlerine duydukları sevgiyle hayatın anlamını yeniden keşfettikleri” belirtilir. Metin 20’de yıllarca etkisinde kaldığı çocukluk travmasını aşan karakter için hayat yeniden başlar.

Anlatıların çoğunda mekânlar köy, kasaba, ofis, ev, yol, sokak, istasyon, tren garı, otobüs durağı, orman, park, tarla, restoran, mezarlık vb. gibi genel ifadelerle isimlendirilir. Buralarda mekân yalnızca bir arka plan işlevi görür ve anlatılan olayla bütünleşen bir işleve hizmet etmez. Yalnızca Metin 19’da, İstanbul bir şehir adı olarak geçer. Metnin başlangıcında, “İstanbul’un bu kısmı genelde kalabalık ve gürültülü olurdu, ama bu sabah her şey daha farklıydı.” ifadesine yer verilir. Bu ifade, her ne kadar karakterin sıradan yaşamının bir değişime uğrayacağını işaret etse de İstanbul’daki o muhitin ilgili günde sessiz olması anlatı boyunca bir sebebe bağlanmadığı gibi anlatının bütünüyle de ilişkilendirilemez. Yani İstanbul dışında herhangi bir şehir de bu cümlede yer alabilir. Anlatıların hepsinde yer alan bu tip genelleştirilmiş ifadeler, bunları herhangi bir kültürel zemine oturtmaya da imkân tanımaz.

Komutlarda anlatıların uzunluğuna herhangi bir kısıtlama getirilmese de incelenen anlatıların en kısası 188 (Metin 12), en uzun 390 (Metin 4) kelimedenden oluşur. Genel olarak diegetik söylemin

hâkim olduğu bu kısa anlatılar, komutlarda belirtilen temel noktaları içerse de metinlerde karakterlerin derinlikli sunulmadığı, olayların genel çerçevede özetlenerek aktarıldığı görülür. Bu hâliyle, incelenen metinler, daha hacimli anlatıların sinoptik birer görünümü gibidir. Üstelik yalnızca ana hatlarına yer verilen olaylarda nedensellik bağının çok sağlam tesis edilmemesi, gerekçelendirmelerin eksik yapılması gibi hususlar anlatıların iç tutarlılığını zedelediği gibi onları ikna edicilikten uzaklaştırır. Örneğin Metin 1’de işkolik olarak karakterleştirilmesi beklenen ana karakterin ertesi gün sabah saatlerinde önemli bir toplantısı vardır. Ancak ablasının ani seyahati yüzünden ertesi gün belirtilen saatlerde yeğenlerinin yanına gider, on gün boyunca orada kalır. Karakterin, belirtilen süre boyunca toplantı gibi bir gündemi olmaz. Metin 2’de ana karakter karamsar ve huzursuz bir genç adamdır. Söz konusu huzursuzluğu ve tedirginliği “kendisinin de bilmediği” bir nedene dayanır. Sokakta rastladığı yaşlı adamı, onu kışkırtan bir sebep olmamasına rağmen, anlık bir panik ve refleksle öldürür. Burada karakterin motivasyonu ve cinayeti işleme gerekçesi ikna edicilikten uzaktır. Metin 4’te iftira yüzünden yıllarca hapis yatıp, hapisten çıktıktan sonra doğduğu kasabaya yerleşen ana karakter, bu kasabada âşık olduğu kadının aslında baş düşmanının kardeşi olduğunu soyadı benzerliğine rağmen çok sonra fark eder. Baş düşman, kız kardeşini ana karakterle görmesine rağmen onlara herhangi bir tepki göstermez. Yıllarca intikam planları yapan ana karakterin bu plandan vazgeçme süreci detaylandırılmaz. Metin 6’da henüz doğmamış bir bebek olan anlatıcı, problemliliğini düşündüğü müstakbel ebeveynlerinin onu dünyaya getirme isteklerini sorgular. Sürekli komuttaki kalıp ifadeleri tekrarlayıp söz konusu problemleri detaylandırmaması anlatının ikna ediciliğini zedeler. Metin 11’de, komutta istendiği gibi, cinayet işlemekten son anda vazgeçen ancak kurbanı tarafından sırtından vurulan bir karakterin hikâyesi anlatılır. Ancak anlatı, istenenleri genel çerçevede yerine getirirse de karakterin kim olduğu, cinayeti neden işleyeceği, karşısındaki kişi ile meselesinin ne olduğu, anlatının sonunda neden vurulduğu vb. ile ilgili yeni ve ikna edici bilgiler sunmaz. Metin 12’de verilen komuta göre, aldatılan karakter aldatana hesap soracaktır, karakterlerin hangisinin kadın hangisinin erkek olduğunu okur içerikten çıkaracaktır. Üretilen anlatıda ilgili olay kurgulanmış olsa da metin karakterlerin cinsiyetini tespit ettirecek ipucunu okuyucuya sunmaz. Türkçede zamirler cinsiyete özgü olmadığı için içerikten kimin kadın kimin erkek olduğu anlaşılamaz. Ayrıca buradaki olay da etraflıca işlenmemiştir. Örneğin karakterlerin kendilerine has bir üslubu yok gibidir. Duygu geçişleri oldukça hızlı ve gerçeklikten uzaktır. Karakterler normal insan derinliğinden yoksundur. Karakterlerle ilgili bu tespit anlatıların hepsine genellenebilir. Metin 14’te ana karakterin yolculuğa çıkmaktaki motivasyonu “değişiklik arzusu” olarak tanımlansa da öncesinde nasıl bir yaşam sürdüğü, neden bir değişikliğe ihtiyaç duyduğu metinde gerekçelendirilmemiştir. Ayrıca karakter söz konusu değişiklik için trene binmek dışında aktif bir eylemde bulunmaz. Bu yolculuktaki döngüsellik fark edince önemli olanın “yolculuğun kendisi ve bu yolculuğun ona kazandırdığı deneyimler” olduğu dersini çıkarır. Oysa karakter belirsiz bir süre boyunca kaldığı trenden seyahat boyunca inmez, dışarıyı camdan izlemekle ve uyumakla yetinir. Metin verilen komutu temel çerçevede uygulayacak biçimde kurgulansa da özetlenmiş kalıp yargılardan öteye gitmez. Metin 18’de şahit olduğu cinayeti muhatabına anlatmakta olan anlatıcının, o gece eve gidip korkuyla kapıyı kilitledikten sonra nasıl dışarı çıkıp John Doe denen kasabı takip ettiği belirsizdir. İtirafında

önce kurbanın kendisi olduğunu söyleyip sonra bıçağı saplayan kişinin yine kendisi olduğunu belirtmesi muğlaklık ve kafa karışıklığı yaratır. John Doe denen karakter başta katil gibi gösterilir, sonra onun cinayete kurban gittiği öğrenilir. Anlatıcı “(...) gerçeği bilmek senin de hakkın” diyerek muhatabına olayı anlatmaya başlar, öte yandan muhatabın bu cinayete ilgisine dair anlatı boyunca hiçbir bilgi verilmez. Anlatıcı cinayeti itiraf ettikten sonra muhatabına “(...) artık sırların ortasındaki tek başına değilsin” der, ancak itirafına kadar bu konuda tek başına olan kendisidir. Bütün bunlar güvenilirmez anlatıcı meselesine gönderme yapsa da buradaki muğlaklıklar ve mantık hataları metnin iç tutarlılığını zedeler. Metin 19’da tanışıp bir ilişkiye başlayan karakterlerin çevrelerine ilham oldukları belirtilir ancak bunun gerekçelerine metinde değinilmez. Metin 20’de, öykünün şimdisinde, 40 yaşında olan ana karakterin 8 yaşındayken yaşadığı travmayı geride bırakmak için ilk adımı attığı gün aktarılır. Diğer taraftan burada, ana karakterin 32 yıl boyunca aşamadığı travmayı o gün aşmasını ve bir aydınlanma yaşamasını sağlayan belirgin bir olay olmamıştır. Karakter sadece, terapistinin kaza olayını geride bırakması için ona “geçmişte” kurduğu cümleleri hatırlar ve terapistine hak verir. Bu düşüncelerle eve gelip anne ve babasının fotoğrafına bakarken eskisi kadar acı duymadığını fark eder. Uzun bir zaman dilimine yayılan olayların oldukça kısa bir metne sıkıştırılması ve dolayısıyla özetleme tekniğinin metinde yaygın olması, ana karakterin psikolojik olarak derinleştirilmesine imkân tanımaz.

Bu tespitlerin dışında, çok yoğun olmamakla birlikte, metinlerde birtakım dil yanlışlarına ve anlatım bozukluklarına rastlandığı görülür (Bkz. Metin 1, Metin 6, Metin 7, Metin 10, Metin 16, Metin 19, Metin 20).

SONUÇ

Hayatın hemen her alanını sarmalamaya başlayan yapay zekâ sistemleri, insan düzeyinde bir yapay zekâ inşa etme hedefini gerçekleştirmeye yönelik teşebbüslerini hız kesmeden sürdürmekte, bu bağlamda yapay zekânın geleceğiyle ilgili kimine göre “gerçekçi” kimine göre “abartılı” birtakım senaryolar yazılmaktadır. Söz konusu hedef ekseninde üretilen “yapay zekâ mitolojisi” Larson’a göre hem bilimsel ve kültürel açıdan zararlı sonuçları olan bir “laf kalabalığı” hem de “inovasyon kültürü”nü bir tür “baltalama girişi”dir (Larson, 2022, s. 15). Günümüzdeki en gelişmiş yapay zekâ modellerinden biri olan ChatGPT’nin kurgusal anlatı üretme yeterliliğini irdelediğimiz çalışmamız doğrudan doğruya Larson’un bahsettiği meseleyle ilgilidir. Hiç şüphesiz gelecek, büyük ölçüde yapay zekâyla şekillenecektir ancak yapay zekânın yakın gelecekte gerçek yazarların yerini alması zor görünmektedir. Bununla birlikte ChatGPT’nin gerçek bir yazar düzeyinde kurgusal anlatılar ürebilmesi hedefi şimdilik bir “mit” olarak varlığını sürdürse de, yapay zekânın sanatla ilişkisinin anlamlı ve iki boyutlu bir ilişki olduğu gerçeğini göz ardı etmemek gerekir. Bu bağlamda yaratma faaliyeti ile yapay zekâ arasında keskin bir ayrım bulunmadığı, bilakis bu iki alanın karşılıklı bir etkileşim içerisinde olduğu, sanatçıların sanat eseri yaratırken yapay zekâ programlarından yararlandıkları, yapay zekâ araştırmacılarının ise “insan zekâsının nasıl çalıştığını daha iyi anlamak için sanat eserlerine baktığı” unutulmamalıdır (Whitby, 2005, s. 152). Dolayısıyla bilgi tabanlı yapay zekâ programlarını hem yaratıcı faaliyeti harekete geçiren bir araç hem de yaratma faaliyetinin temelinde yatan mekanizmaları anlamının bir yolu olarak düşünmek daha

mantıklıdır. Whitby'nin vurguladığı gibi bu tarz programların amacı gerçek sanatçıların yerini almak değildir; nitekim bu programların ürettiği kurgusal metinlerin tek yaratıcısı, "kuralları belirleyen programcılardır" (Whitby, 2005, s. 153). ChatGPT'ye girdiğimiz komutlar neticesinde ortaya çıkan kurgusal anlatılar bu durumu doğrulamaktadır. Gerçek yazarın esnekliğinden, öznel tecrübesinden, yaşantısından, derinliğinden, karmaşıklığından, yaratıcılığından (ya da yaratıcı zekâsından), teknik yeterliliğinden, sağduyusundan ve içgörüsünden yoksun olan ChatGPT, makine mekanikliğinde kurgusal anlatılar üretmiştir. Bu bağlamda ChatGPT'nin yapabildikleri kadar yapamadıklarına da odaklanılması, genel olarak söz konusu yapay zekâ sistemlerinin daha gerçekçi değerlendirilmesini sağlayacaktır. Larson'un belirttiği gibi bu tarz makine öğrenimi sistemlerinin sınırları, eğitim sırasında onlara verilen veri kümeleri tarafından "katı bir şekilde" belirlenmiştir (Larson, 2022, s. 185). Sonuç olarak ChatGPT'nin mevcut hâliyle gerçek bir yazarın yaratıcılığına eşdeğer kurgusal anlatılar üretmediği, ancak bu sınırlılığına rağmen yaratıcı yazma konusunda fikir verici, harekete geçirici, teşvik edici, yol gösterici bir işlev taşıyabileceği görülmektedir.¹⁷

KAYNAKÇA

- Aksoy, Hüseyin (2023). "Folklor ve Gelenek Kavramlarına 'ChatGPT'nin Yazdığı Masallar Üzerinden Bakmak". *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi Özel Sayı 1 (Cumhuriyetin 100. Yılına)*, 524-536. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1361382>
- Alber, Jan (2014). "Unnatural Narrative". *The Living Handbook of Narratology*. Peter Hühn ve öte. (Ed.). Hamburg. pr. 1, 3, 10, <https://www-archiv.fdm.uni-hamburg.de/lhn/node/104.html> (erişim 12.08.2024).
- Alber, Jan (2018). "They-Narratives". *Pronouns in Literature-Positions and Perspectives in Language*. Alison Gibbons ve Andrea Macrae (Ed.). Londra: Palgrave Macmillan, s. 131-150.
- Andersson, Greger ve Sandberg Tommy (2018). "Sameness versus Difference in Narratology: Two Approaches to Narrative Fiction". *Narrative*. 26/3, s. 241-261.
- Ball, Philip (2023). "ChatGPT Is a Mirror of Our Times". *Technology*. 48, s. 80-87.
- Banfield, Ann (2015 [1982]). *Unspeakable Sentences: Narration and Representation in the Language of Fiction*. New York: Routledge.
- Baumgartner, Christian (2023). "The opportunities and pitfalls of ChatGPT in clinical and translational medicine". *Clinical and Translational Medicine*. 13:e1206, Doi Number: <https://doi.org/10.1002/ctm2.1206>
- Ceyhan Akça, Nesime vd. (2024). Yapay Zekânın Edebiyatta Kullanım Serüveni. *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*(39), 283-306. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1470139>
- ChatGPT. "Adaletin Gölgesinde (Metin 4)". <https://chatgpt.com/share/c48c6c31-2397-41c8-93e4-304433fd6e49> (erişim 28 Haziran 2024, 02:00).

¹⁷ Yakın zamanda yayınlanan bir çalışmada, ChatGPT'nin üniversite öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri üzerindeki etkisi nicel yöntem kullanılarak incelenmiştir. Çıkan sonuç ise bazı avantajları olmakla birlikte ChatGPT'nin yaratıcılık üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu, hatta öğrencileri eleştirel düşünceden ve yaratıcılıktan uzaklaştırma tehlikesi taşıdığı şeklindedir. Ayrıntı için bkz. (Niloy vd. 2024, s. 919-930).

- ChatGPT. "Anlatıcının Laneti (Metin 10)". <https://chatgpt.com/share/30a26484-7667-4e11-ab7b-1eaa37258ae7> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:06).
- ChatGPT. "Başkaldıran Karakterler (Metin 15)". <https://chatgpt.com/share/4a030fcc-7983-4c85-9af3-53ac89ce0118>, (erişim 9 Temmuz 2024, 23: 58).
- ChatGPT. "Beklenmedik Dostluk (Metin 19)". <https://chatgpt.com/share/b6f9ad85-13b3-4cd3-8d9c-66e07be28586> (erişim 11 Temmuz 2024, 23:27).
- ChatGPT. "Beklenmedik Dönüşüm (Metin 1)". <https://chatgpt.com/share/9077da4b-251d-4a35-95f6-d2746bf32358> (erişim 26 Haziran 2024, 23:28).
- ChatGPT. "Bir Bebeğin Mektubu: Hayata Gelmeden Önce (Metin 6)". <https://chatgpt.com/share/f1d225f0-5d45-4ee5-965b-38f9e8c7aaf3> (erişim 9 Temmuz 2024, 00:02).
- ChatGPT. "Bir Günün Gölgesi (Metin 3)". <https://chatgpt.com/share/d388c297-565d-4d6b-a0b6-5ff8d90025ff> (erişim 28 Haziran 2024, 01:41).
- ChatGPT. "Döngüsel Yolculuk (Metin 14)". <https://chatgpt.com/share/0d337fcf-17d0-40b2-baa0-d6f2c2bf7e67> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:49).
- ChatGPT. "Elmasın Laneti (Metin 13)". <https://chatgpt.com/share/71dbf3c9-374b-4d25-9691-b81c511a96b2> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:44).
- ChatGPT. "Gariplikler Diyarı: Perili Köyün Hikayesi (Metin 5)". <https://chatgpt.com/share/e126ff66-a339-46bd-842d-4419d71d8f93> (erişim 8 Temmuz 2024, 23:46).
- ChatGPT. "Gölge Şehirler: 2201'in Karabasanı (Metin 9)". <https://chatgpt.com/share/adab5234-1ca3-4d96-86cd-a81d31470f58> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:02).
- ChatGPT. "Karanlık Alternatifler (Metin 11)". <https://chatgpt.com/share/501e2942-bdf9-458d-b4d4-034a82f78a66> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:13).
- ChatGPT. "Karanlık Yüzleşme (Metin 18)". <https://chatgpt.com/share/2f73bbfd-2f3d-4315-8c8d-fa5505e28265> (erişim 10 Temmuz 2024, 00:25).
- ChatGPT. "Karanlıktan Kaçış (Metin 7)". <https://chatgpt.com/share/b87a5641-a353-41aa-b729-d9e61175e90c> (erişim 9 Temmuz 2024, 00:26).
- ChatGPT. "Kurgunun Çöküşü (Metin 2)". <https://chatgpt.com/share/188c610a-6694-47ce-bc4d-44f02f122dbd>, (erişim 28 Haziran 2024, 01:33).
- ChatGPT. "Sadakatsiz (Metin 12)". <https://chatgpt.com/share/62ba9c84-0408-4c8b-ba6e-57d22c354e1f> (erişim 9 Temmuz 2024, 23:31).
- ChatGPT. "Sonsuz Karanlık (Metin 17)". <https://chatgpt.com/share/20c25fbf-6b6c-4e3b-ad9c-16483a836909> (erişim 11 Temmuz 2024, 23:14).
- ChatGPT. "Sürprizlerle Dolu Bir Akşam (Metin 16)". <https://chatgpt.com/share/2a3b351f-0176-4b15-881b-2772d19c395b> (erişim 10 Temmuz 2024, 00:10).
- ChatGPT. "Yaralı Zamanlar (Metin 20)". <https://chatgpt.com/share/229c2bfb-a3e1-456b-92b1-b6e9c451c49e> (erişim 10 Temmuz 2024, 00:39).
- ChatGPT. "Yitip Giden Hayat (Metin 8)". <https://chatgpt.com/share/da0a72c4-5286-4cc8-b2fd-6ab8f0c232ef>, (erişim 9 Temmuz 2024, 22:58).
- Chatman, Seymour (1980 [1978]). *Story and Discourse*. Ithaca and London: Cornell University Press.

- Cheng, Hao-Wen (2023). "Challenges and Limitations of ChatGPT and Artificial Intelligence for Scientific Research: A Perspective from Organic Materials". *AI*. 4/2 401-405, Doi Number: <https://doi.org/10.3390/ai4020021>
- Cohn, Dorrit (1978). *Transparent Minds*. Princeton: Princeton University Press.
- Cooper, Grant (2023). "Examining Science Education in ChatGPT: An Exploratory Study of Generative Artificial Intelligence". *Journal of Science Education and Technology*. 32/3, s. 444-452.
- Dervişcemaloğlu, Bahar (2019). "Metalepsis Üzerine". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. Sayı 66, s. 141-154.
- Dervişcemaloğlu, Bahar (2022). *Çözülemeyen Bulmaca: Anlatıcı Üzerine Tartışmalar*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Fludernik, Monika (2011). "The Category of 'Person' in Fiction: You and We Narrative-Multiplicity and Indeterminacy of Reference". *Current Trends in Narratology*. Greta Olson (Ed.). Berlin: De Gruyter, s. 101-141.
- Fludernik, Monika (1993). *The Fictions of Language and the Languages of Fiction*. London: Routledge.
- Graves, Mark (2023). "ChatGPT's Significance for Theology". *Theology and Science*. 21/2, s. 201-204, Doi Number: <https://doi.org/10.1080/14746700.2023.2188366>
- Gunnell, Marshall (2023). "10 Tasks You Can Do with ChatGPT". *PCWorld*. Mayıs sayısı, s. 86-92.
- Homolak, Jan (2023). "Opportunities and risks of ChatGPT in medicine, science, and academic publishing: a modern Promethean dilemma". *Croatian Medical Journal*. 64, s. 1-3, Doi Number: <https://doi.org/10.3325/cmj.2023.64.1>
- Ilıcak, N. Gamze ve Kemal Çinko (2021). "Yapay Zekânın Yarattığı Masal: Prenses ile Tilki". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(2), 703-719.
- Jacobsen, David (2023). *ChatGPT For Writers: Learn How to Use ChatGPT to Write Better, Faster, and Smarter (Both Fiction and Nonfiction) - Tips, Tricks, and Examples To Improve Your Writing Process using ChatGPT*. Independently published.
- Jahn, Manfred (2008). "Narrative Situations". *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory*. David Herman vd. (Ed.). London & New York: Routledge, s. 365-367.
- Jahn, Manfred (2012). *Anlatıbilim*. Bahar Dervişcemaloğlu (Çev.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Khan, Rehan Ahmed vd. (2023). "ChatGPT - Reshaping medical education and clinical management". *Pakistan Journal of Medical Science*. 39/2, s. 605-607, Doi Number: <https://doi.org/10.12669/pjms.39.2.7653>
- Kızıldağ, Hasan (2023). "Yapay Zekâ Bir Masal Yaratıcısı/Anlatıcısı Olabilir Mi?: Chatgpt Masalları". *Turkish Studies - Educational Sciences*, vol.18, no.3, 1759-1775.
- Krügel, Sebastian vd. (2023). "ChatGPT's inconsistent moral advice influences users' judgment". *Scientific Reports*. 13/4569, Doi Number: <https://doi.org/10.1038/s41598-023-31341-0>
- Larson, Erik J. (2022). *Yapay Zekâ Miti: Bilgisayarlar Neden Bizim Gibi Düşünemez*. Kadir Yiğit Us (Çev.). Ankara: Fol Kitap.
- Leech, Geoffrey ve Mick Short (2007). *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*. London & New York: Longman.
- Leibovitz, Liel (2023). "What ChatGPT Can't Do". *First Things*. Mayıs sayısı, s. 14-15.

- Neumann, Birgit ve Ansgar Nünning (2008). *An Introduction to the Study of Narrative Fiction*. Stuttgart: Klett Lernen und Wissen GmbH.
- Niloy, Ahnaf Chowdhury vd. (2024). "Is Chatgpt a menace for creative writing ability? An experiment". *Journal of Computer Assisted Learning*. 40/2, s. 919-930, Doi Number: <https://doi.org/10.1111/jcal.12929>
- Palmer, Alan (2008). "Thought and Consciousness Representation (Literature)". *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory*. David Herman vd. (Ed.). London & New York: Routledge, s. 602-607.
- Phelan, Ryan N. ve Matthew Carey (2023). "ChatGPT and Intellectual Property (IP) Related Topics". *IP Litigator*. May/June, s. 8-15.
- Pimpleton, G.A. (2023). *The Most Concise Step-By-Step Guide To ChatGPT Ever*. Lulu Press.
- Prince, Gerald (2003). *Dictionary of Narratology*. Lincoln & London: University of Nebraska Press.
- Rozado, David (2023). "The Political Biases of ChatGPT". *Social Sciences*. 12/3, s. 148, Doi Number: <https://doi.org/10.3390/socsci12030148>
- Santandreu-Calonge, David vd. (2023). "Can ChatGPT improve communication in hospitals?". *Profesional de la información*. 32/2: e320219, Doi Number: <https://doi.org/10.3145/epi.2023.mar.19>
- Sedaghat, Sam (2023). "Early applications of ChatGPT in medical practice, education and research". *Clinical Medicine*. 23/3, s. 278-279.
- Skrabut, Stan (2023). *80 Ways to Use ChatGPT in the Classroom*. Stan Skrabut.
- Stanzel, Franz K. (1971 [1955]). *Narrative Situations in the Novel*. James P. Puskas (Çev.). Bloomington/London: Indiana University Press.
- Sternberg, Meir (1982). "Proteus in Quotation-Land: Mimesis and the Forms of Reported Discourse". *Poetics Today*. 3/2, s. 107-156.
- Tegmark, Max (2019). *Yaşam 3.0: Yapay Zekâ Çağında İnsan Olmak*. Ekin Can Göksoy (Çev.). İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Thorp, Holden (2023). "ChatGPT is fun, but not an author". *Science*. 379/6630, s. 313-314, Doi Number: <https://doi.org/10.1126/science.adg7879>
- Tunç, Gökhan (2023). "Yapay Zekâ Şiiri Öldürür mü? ChatGPT-4 Örneğinde Sanal Zekânın Şiir Yorumlamasının İmkânları ve Sınırlılıkları". *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(2), 1145-1165. <https://doi.org/10.34083/akaded.1316100>
- Whitby, Blay (2005). *Yapay Zekâ: Yeni Başlayanlar İçin Kılavuz*. Çiğdem Karabağlı (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Williams, Sean A. (2023). *ChatGPT for Writers: Unlocking the Power of Artificial Intelligence to Enhance Your Nonfiction Writing Process*. Independently published.
- Wolfram, Stephen (2023). *What Is ChatGPT Doing ... and Why Does It Work?*. Wolfram Media.
- Xue, Vivian Weiwen vd. (2023). "The potential impact of ChatGPT in clinical and translational medicine". *Clinical and Translational Medicine*. 13/3, 13:e1216, Doi Number: <https://doi.org/10.1002/ctm2.1216>

BATI

EDEBİYATINDA AKIMLAR

editör
OKTAY YİVLİ

HATİCE FIRAT
YASEMİN MUMCU
OKTAY YİVLİ
OĞUZHAN KARABURGU
BERNA AKYÜZ SİZGEN
NİLÜFER İLHAN

ÜMMÜHAN TOPÇU
SEFA YÜCE
HANİFİ ASLAN
METİN AKYÜZ
MEHMET SÜMER
YAKUP ÖZTÜRK

Günce Yayınları

Prof. Dr. Önder Göçgün

TİYATRO DENEN HAYAT SAHNESİ

Günce Yayınları

PROF. DR. ÖNDER GÖÇGÜN

Türk Tasavvuf Şiiri

AÇIKLAMALI VE YORUMLU ÖRNEKLERLE

Günce Yayınları

MODERN TÜRK EDEBİYATI

editör
OKTAY YİVLİ

MUHARREM DAYANÇ
OKTAY YİVLİ
MACİT BALIK
MAHMUT BABACAN
SEVİM ŞERMET

YASEMİN MUMCU
BEDİA KOÇAKOĞLU
NİLÜFER İLHAN
MAKSUT YİĞİTBAŞ
SELAMİ ALAN

Günce Yayınları